

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

***SOCIAL COHESION IN EUROPEAN SOCIETIES. CONCEPTUALISING
AND ASSESSING TOGETHERNESS. ROUTLEDGE, LONDON
AND NEW YORK, 2023. ARUQAJ BUJAR***

Bianca Mădălina POPA

Sociologie Românească, 2025, vol. 23, Issue 2, pp. 283-286

<https://doi.org/10.33788/sr.23.2.20>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy
and
Romanian Sociology Association

***SOCIAL COHESION IN EUROPEAN
SOCIETIES. CONCEPTUALISING
AND ASSESSING TOGETHERNESS.***
**ROUTLEDGE, LONDON AND NEW
YORK, 2023.**
ARUQAJ BUJAR

Bianca Mădălina POPA¹

Abstract

Starting from the premise that the current problems facing Europe threaten social cohesion, the author seeks to answer a question that has preoccupied many classical thinkers and repeatedly resurfaces during periods of profound transformations: what holds society together? In the context of growing social inequalities, migration, demographic shifts, and axiological changes – amplified by recent events such as the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine – Aruqaj Bujar provides a clear picture of social cohesion within and between European societies.

Keywords: Social cohesion, European cohesion, Interpersonal trust, Institutional trust, Acceptance of diversity.

Cartea este organizată în opt capitole: Capitolul I: *Introduction*, Capitolul II: *Understanding togetherness as a social fact*, Capitolul III: *Assessing social cohesion as social relationships*, Capitolul IV: *Mapping societal cohesion in Europe*, Capitolul V: *The context of togetherness*, Capitolul VI: *Latent conflict and the erosion of cohesion*, Capitolul VII: *Togetherness as a social opportunity structure* și Capitolul VIII: *Conclusion*.

În capitolul introductiv se prezintă necesitatea studierii coeziunii sociale în contextul european actual, întrebările de cercetare, respectiv o scurtă descriere a structurii cărții și a fiecărui capitol.

¹ Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, Școala de Studii Avansate a Academiei Române – SCOSAAR, București, ROMÂNIA. E-mail: madalinab.popa@ulbsibiu.ro.

Al doilea capitol, *Understanding togetherness as a social fact*, urmărește conceptualizarea coeziunii sociale. Această secțiune a cărții face distincția între coeziunea socială ca obiectiv prezent în politicile publice ale organizațiilor internaționale și coeziunea socială ca fapt social. În continuare, abordează originile conceptului de coeziune socială, de la viziunea filosofilor antici și iluminiști, la abordările sociologilor, fiind diferențiate tradițiile principale în interpretarea conceptului – tradiția liberală, tradiția republicană și, în final, tradiția conservator-romantică. Rigoarea conceptualizării coeziunii sociale se reflectă în delimitarea clară a semnificațiilor coeziunii sociale de cele ale conceptelor înrudite (de exemplu, capitalul social), în critica adusă naturii pur obiective a conceptului, în sublinierea importanței naturii intersubiective și în distincția între cauzele, efectele, respectiv componentele coeziunii. Mai mult, autorul analizează o serie de definiții teoretice și identifică o triadă a variabilelor care definesc coeziunea socială: încrederea interpersonală, încrederea în instituții și deschiderea față de diversitate.

Al treilea capitol, *Assessing social cohesion as social relationships*, descrie demersul empiric al cărții. Pentru realizarea unei comparații a coeziunii sociale între societățile europene și în interiorul acestora, Aruqaj Bujar reușește, după compararea mai multor alternative, să selecteze baza de date internațională European Social Survey, respectiv itemii care surprind atitudinile oamenilor referitoare la cele trei variabile menționate mai sus. Mai mult, testează interdependența variabilelor prin analiza factorială confirmatorie și pe baza căreia reușește să formeze un Index al Coeziunii Sociale (SCI).

Al patrulea capitol, *Mapping societal cohesion in Europe*, prezintă analiza descriptivă a coeziunii sociale în 38 de țări, marcând patru clustere de coeziune prezente în comunitatea europeană: (1) societăți cu niveluri ridicate de coeziune, (2) societăți cu niveluri medii spre înalte, (3) societăți cu niveluri medii și (4) societăți cu niveluri scăzute. De asemenea, capitolul prezintă analiza longitudinală a coeziunii sociale în 31 de țări europene, evidențiind trei tendințe: (1) țări în care coeziunea a rămas constantă, (2) țări în care se observă o creștere treptată, dar lentă a coeziunii și (3) țări în care coeziunea a scăzut rapid. Capitolul discută despre posibilele motive ale eroziunii coeziunii sociale în țările din ultima categorie menționată, printre cele mai importante fiind izbucnirea conflictului în Ucraina, crizele financiare și fluxurile de refugiați din societăți afectate de conflicte.

Capitolul cinci, *The context of togetherness*, urmărește efectul unor factori considerați importanți de literatura de specialitate asupra consolidării și/sau eroziunii coeziunii sociale: dezvoltarea economică; inegalitățile sociale; calitatea guvernantei; cultura, religia și valorile; diversitatea și migrația; respectiv demografia.

În capitolul șase, *Latent conflict and the erosion of cohesion*, este descris modul în care anumite grupuri bazate pe regiune, religie, clasă socială, gen sau migrație influențează coeziunea socială. Două concepte-cheie ajută la înțelegerea fenomenului. Pe de o parte, este descris mecanismul „group referencing” prin care actorii sociali nu își evaluează doar propria situație, ci și poziția grupului din care fac parte în raport cu alte grupuri. Pe de altă parte, este explicat modul în care „horizontal inequalities” generează nemulțumire, excluziune socială și chiar conflicte violente din cauza accesului limitat la resurse și putere (politică, economică) a unor grupuri sociale (etnice, culturale, regionale).

Penultimul capitol, *Togetherness as a social opportunity structure*, abordează coeziunea socială ca determinant al calității relațiilor sociale. Autorul reușește să surprindă, prin analize statistice, influența coeziunii sociale asupra anumitor variabile – libertatea individuală, bunăstarea subiectivă, sentimentul de siguranță al actorilor sociali.

În final, capitolul opt, *Conclusion*, reflectă contribuțiile cărții pentru sociologia coeziunii sociale, stratificarea socială, dezvoltarea umană și contrazice anumite presupuneri despre diversitate, valorile postmaterialiste și productivitatea economică.

Concluzionând, *Social Cohesion in European Societies. Conceptualising and Assessing Togetherness* abordează într-o manieră clară și structurată tema centrală a sociologiei – coeziunea socială – și propune o perspectivă inovatoare asupra conceptualizării și măsurării acestui concept. Demersul teoretic se sprijină pe o selecție riguroasă de teorii, pe care autorul le integrează într-o manieră coerentă, oferind validitate analizei, respectiv o înțelegere mai aprofundată a modului de manifestare a încrederii interpersonale și instituționale, respectiv deschiderea – în termeni de respect, acceptare și toleranță – față de diversitate. Totuși, literatura de specialitate propune o perspectivă mai amplă asupra dimensiunilor coeziunii sociale. Selecția celor trei variabile, probabil influențată de disponibilitatea datelor din European Social Survey (ESS), limitează aria conceptuală, iar o operaționalizare mai cuprinzătoare ar fi putut surprinde și alte dimensiuni relevante ale coeziunii, precum participarea civică, solidaritatea, identificarea, sentimentul de apartenență, orientarea spre binele comun. Cu toate acestea, un aspect apreciativ îl reprezintă analiza care depășește granițele statelor membre ale Uniunii Europene, incluzând și țări candidate, ceea ce oferă o imagine mai amplă asupra dinamicii integrării în comunitatea europeană. Mai mult, cartea se bazează pe utilizarea riguroasă a bazei de date European Social Survey (ESS), cu o selecție atentă a itemilor care reflectă dimensiuni-cheie ale coeziunii sociale identificate de autor: încrederea interpersonală, încrederea în instituții și deschiderea către diversitate. Cartea se adresează atât specialiștilor în științele sociale sau în alte domenii conexe, cât și publicului larg interesat de înțelegerea modului în care funcționează societățile europene.

Mulțumiri

Această lucrare a fost realizată cu sprijinul unui grant al Ministerului Educației și Cercetării, CCCDI – UEFISCDI, număr proiect PN-IV-PCB-RO-MD-2024-0171, în cadrul PNCDI IV.

Primit: 21 noiembrie 2025 Acceptat: 28 noiembrie 2025